

การแต่งกายไทย 4 ภาค

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
การแต่งกายไทย 4 ภาค	1-3
การแต่งกายภาคเหนือ	4
ลักษณะการแต่งกายภาคเหนือ	4-5
วัฒนธรรมการแต่งกายภาคเหนือ	6-9
การแต่งกายภาคกลาง	10
ลักษณะการแต่งกายภาคกลาง	10-11
วัฒนธรรมการแต่งกายภาคกลาง	12
การแต่งกายภาคใต้	13
ลักษณะการแต่งกายภาคใต้	13-14
วัฒนธรรมการแต่งกายภาคใต้	15-19
การแต่งกายภาคอีสาน	20-21
ลักษณะการแต่งกายภาคอีสาน	22
วัฒนธรรมการแต่งกายภาคอีสาน	23-27
อ้างอิง	

คำนำ

มนุษย์มีความต้องการปัจจัยสี่ ประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย เป็นปัจจัยหนึ่งที่มนุษย์ให้ความสำคัญ มีการประดิษฐ์ ดัดแปลง ให้ดูสวยงามมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย มีความคิดสุนทรีย์ในการออกแบบ ตามความนิยมในแต่ละยุคสมัยประกอบกับ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ มีส่วนในการที่ทำให้เครื่องแต่งกายมีความแตกต่างกัน อันเกิดจากภูมิปัญญาของคนในภูมิภาคนั้นๆ

ประเทศไทยแบ่งออกเป็น 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคกลาง เครื่องแต่งกายของแต่ละภาค มีความงดงามและแสดงถึงเอกลักษณ์ของภาคนั้นๆ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรมจึงจัดพิมพ์เรื่องการแต่งกาย 4 ภาค เพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

การแต่งกายไทย 4 ภาค

ประเทศไทยประกอบไปด้วยภาคต่างๆ จำนวน 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แต่ด้วยสภาพภูมิศาสตร์และภูมิอากาศที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกายของแต่ละกลุ่มคน จึงมีเอกลักษณ์เป็นของตน ภาคเหนือแต่งตัวไม่เหมือนภาคใต้ วัฒนธรรมจึงหมายถึงสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้น สร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามของกลุ่มชุมชน หรือประเทศตน จึงได้ถ่ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันไว้ รวมถึงผลิตผลที่ได้เรียนรู้มาจากคนสมัยก่อน สืบต่อเป็นประเพณีกันมาตามลักษณะการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ภูมิประเทศ ความเชื่อ ศาสนา

- ภาคเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาสูงสลับกับหุบเขาและพื้นที่สูงซึ่งติดต่อกับเขตที่ราบลุ่มตอนกลางของประเทศ มีทิวเขาที่วางตัวยาวในแนวเหนือ ใต้ ระหว่างทิวเขาจะมีหุบเขาและแอ่งที่ราบระหว่างภูเขาเป็นที่ตั้งของตัวจังหวัด เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน น่าน และแพร่ ทิวเขาที่สำคัญได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาแดนลาว ทิวเขาขุนตาน ทิวเขาผีปันน้ำ และทิวเขาหลวงพระบาง ช่วงฤดูหนาวในเขตภูเขาจะมีอุณหภูมิต่ำสามารถปลูกไม้ผล เช่น ลิ้นจี่และสตรอเบอร์รี่ ฯลฯ

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือ ภาคอีสาน ประกอบด้วยจังหวัด 20 จังหวัดมีเนื้อที่ 168,854 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ทั้งประเทศ มีดินไม่ดีซึ่งไม่ค่อยเอื้อต่อเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามข้าวเหนียว ซึ่งเป็นอาหารสำคัญสำหรับประชากรในภูมิภาค จำเป็นต้องอาศัยทุ่งนาที่น้ำท่วมถึง

และระบายน้ำได้น้อยในการเจริญเติบโต และที่ซึ่งแหล่งน้ำใกล้เคียงสามารถท่วมถึงได้ พืชมักจะถูกเก็บเกี่ยวสองครั้งต่อปี อย่างเช่น อ้อยและมันสำปะหลัง เป็นต้น

- ภาคกลาง มีลักษณะเป็นแอ่งที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติจนได้รับการขนานนามว่า “อู่ข้าวอู่น้ำ” ระบบชลประทานซึ่งได้พัฒนาสำหรับการทำนา มีแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแม่น้ำสายสำคัญ

- ภาคใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับทะเล ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้นแถบมรสุม คือมีฝนตกชุกสลับกับฤดูแล้งสั้นๆ ภาคใต้ไม่มีฤดูหนาว เนื่องจากอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี จังหวัดที่มีฝนตกชุกที่สุดคือ ระนอง และจังหวัดที่มีฝนตกน้อยคือ สุราษฎร์ธานี

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติที่เป็นของตนเองมาเป็นระยะเวลายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะไทย มารยาทไทย ภาษาไทย อาหารไทย และชุดประจำชาติไทย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีคุณค่า มีความงดงาม บ่งบอกถึงเอกลักษณ์แห่งความเป็น "ไทย" ที่นำความภาคภูมิใจมาสู่คนในชาติ

การแต่งกายของไทยโดยเฉพาะในยุครัตนโกสินทร์ซึ่งมีอายุยาวนานมากกว่า 200 ปีนั้น ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ นับตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ตอนกลาง ยุคเริ่มการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือ ยุค "มาลानาไทย" และ จนปัจจุบัน

"ยุคแห่งเทคโนโลยีข่าวสาร" แต่ละยุคสมัยล้วนมีรูปแบบการแต่งกายที่เป็นของตนเองซึ่งไม่อาจสรุปได้ว่า แบบใดยุคใดจะดีกว่า หรือ ดีที่สุด เพราะวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม ล้วนต้องมีการปรับเปลี่ยนบูรณาการไปตามสิ่งแวดล้อมของสังคมแล้วแต่สมาชิกของสังคมจะคัดสรรสิ่งที่พอเหมาะพอควรแก่โอกาส สถานที่ และกาลเทศะ

การแต่งกายภาคเหนือ

ลักษณะการแต่งกายภาคเหนือ

ความสำคัญสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละพื้นถิ่น สำหรับในเขตภาคเหนือหรือดินแดนล้านนาในอดีต ปัจจุบันการแต่งกายแบบพื้นเมืองได้รับความสนใจมากขึ้น แต่เนื่องจากในท้องถิ่นนี้มีผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ เช่น ไทยวน ไทลื้อ ไทเขิน ไทใหญ่ และอิทธิพลจากละครโทรทัศน์ ทำให้การแต่งกายแบบพื้นเมืองมีความสับสนเกิดขึ้น ดังนั้นคณะทำงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ จึงได้ระบุดูข้อไม่ควรกระทำในการแต่งกายชุดพื้นเมืองของ“แม่ญิงล้านนา” เอาไว้ว่า

- 1.ไม่ควรใช้ผ้าโพกศีรษะ ในกรณีที่ไม่ใช่ชุดแบบไทลื้อ
- 2.ไม่ควรเสียบดอกไม้ไหวจนเต็มศีรษะ
- 3.ไม่ควรใช้ผ้าพาดบ่าลากหางยาว หรือคาดเข็มขัดทับ และผ้าพาดที่ประยุกต์มาจาก ผ้าตีนซิ่นและผ้า “ตุง” ไม่ควรนำมาพาด
4. ตัวซิ่นลายทางตั้งเป็นซิ่นแบบลาว ไม่ควรนำมาต่อกับตีนจกไทยวน

การแต่งกายชาวล้านนา

วัฒนธรรมการแต่งกายภาคเหนือ

การแต่งกายพื้นเมืองของภาคเหนือมีลักษณะแตกต่างกันไปตามเชื้อชาติของกลุ่มชนคนเมือง เนื่องจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งบ่งบอกเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

สำหรับหญิงชาวเหนือจะนุ่งผ้าซิ่น หรือผ้าถุง มีความยาวเกือบถึงตาตุ่ม ซึ่งนิยมนุ่งทั้งสาวและคนแก่ผ้าถุงจะมีความประณีต งดงาม ตีนซิ่นจะมีลวดลายงดงาม ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อคอกลม มีสีสันทน ลวดลายสวยงาม อาจหม่สไบทับ และเกล้าผม

ส่วนผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงขายาวลักษณะแบบกางเกงขายาวแบบ 3 ส่วน เรียกติดปากว่า "เตี๋ยว" "เตี๋ยวสะดอ" หรือ "เตี๋ยวกี้" ทำจากผ้าฝ้าย ย้อมสีน้ำเงิน หรือสีดำ และสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอกลมแขนสั้น แบบผ่าอก กระดุม 5 เม็ด สีน้ำเงิน หรือสีดำ ที่เรียกว่า เสื้อม่อฮ่อม

ผ้าม่อฮ่อม

ผ้าม่อฮ่อม เป็นชื่อผ้าย้อมพื้นเมืองสีกรมท่าที่สร้างชื่อเสียงให้กับเมืองแพร่มานานแล้ว ในอดีตผ้าม่อฮ่อมเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ที่นำดอกฝ้ายขามาทำเป็นเส้นใยแล้วทอด้วยกี่พื้นเมืองเป็นผ้าพื้นสีขาว หลังจากนั้นจึงนำไปตัดเย็บให้เป็นเสื้อแบบต่างๆ กางเกงเตี๋ยวสะดอ จากนั้นนำมาย้อมในน้ำย้อม ที่ได้จากการหมักต้นฮ่อมเอาไว้ในหม้อ ในปัจจุบันมีการทอผ้า

ด้วยกี่แบบพื้นเมืองน้อยลงทำให้ผ้าทอมีราคาแพง ในการตัดเย็บเสื้อผ้าม่อฮ่อมจึงมีการใช้ผ้าดิบจากโรงงานตัดเย็บ ย้อมด้วยน้ำย้อมธรรมชาติหรือสีม่อฮ่อมวิทยาศาสตร์

เครื่องแต่งกายชาติพันธุ์ล้านนา ไทยวน-โยนก

“ล้านนา” ในปัจจุบันหมายถึงอาณาเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูนลำปาง แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน การแต่งกายพื้นเมืองของล้านนาจึงหมายถึงการแต่งกายของคนกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในล้านนาในอดีตอาณาจักรล้านนาในบางยุคสมัยอาจครอบคลุมไปถึงรัฐต่างๆ เช่นสิบสองปันนา รัฐฉาน เชียงตุง เป็นต้น ซึ่งต่างก็เคยมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ชนกลุ่มใหญ่ที่สร้างสมอารยธรรมในล้านนาก็คือ “ชาวไทยวน” ซึ่งปัจจุบันเรียกตัวเองว่า “คนเมือง” นอกจากนี้มีวัฒนธรรมกลุ่มชนต่างๆ ผสมผสานกันได้แก่ ชาวไทลื้อ ไทเขิน

ไทใหญ่ (ไต) ชาวไทยวนในล้านนามีวัฒนธรรมในการทอผ้าเพื่อใช้สอย และแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ มาแต่โบราณ จากหลักฐานด้านจิตรกรรมฝาผนัง วัดต่างๆ ในเชียงใหม่และน่าน ในเชียงใหม่เช่นวัดบวกรกหลวง วัดพระสิงห์วรวิหาร และวัดป่าแดด จิตรกรได้เขียนไว้เป็นหลักฐานประกอบกับการบันทึกของมิชชันนารีหรือผู้ที่เล่าสืบต่อกันมา

การแต่งกายของสตรีไทยวน-โยนก สมัยก่อนนิยมเปลือยอก ท่อนบน หรือมีการเคียนอก ด้วยผ้าสีเข้ม นิยมนุ่งผ้าที่เย็บเป็นลักษณะ กระสอบ เรียกว่า ผ้าซิ่น และส่วนของผ้าซิ่นนั้น ถ้าใช้สวมใส่ในงานโอกาส สำคัญๆ ก็จะนิยมต่อด้วยตีนจก ซึ่งเป็นการทอลายที่เป็นเอกลักษณ์ของ ไทยวนโบราณ ทรงผมนิยมเกล้ามวยผมไว้กลางศีรษะ หรือส่วนของ ท้ายทอย นิยมเหน็บดอกไม้ต่างๆ เพื่อเป็นการสักการบูชาเทวดาที่คอย ดูแลขวัญหัว เครื่องประดับนิยมเครื่องประดับที่ทำจากเงิน เช่น กำไลเงิน สร้อยเงิน ฯลฯ

การแต่งกายของบุรุษไทยวน - โยนก นิยมเปลือยอกบน นุ่งด้วยผ้าฝ้ายสี เข้ม ลักษณะการนุ่งเป็นการนุ่งแบบ แก้มมำม หรือ แคทมัม เพื่อให้สะดวกในการ เคลื่อนไหวร่างกาย หรือ คล่องตัวในการทำงานต่างๆ ที่อาจต้องใช้แรง ผู้ชายไทยวนสมัยโบราณนิยมการสัก ตามแขน ต้นขา เนื่องด้วยความเชื่อ เกี่ยวกับไสยศาสตร์ ความคงกระพัน และเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการออกรบ

การแต่งกายภาคกลาง

ลักษณะการแต่งกายภาคกลาง

ผู้ชาย สมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง นิยมสวมใส่โจง กระเบนสวมเสื้อสีขาว ติดกระดุม 5 เม็ด ที่เรียกว่า "ราชประแตน" ไว้ผมสั้น ช่างๆ ตัดเกเรียนถึงหนังศีรษะข้างบนหัวแสกกลาง

ผู้หญิง สมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง นิยมสวมใส่ผ้าชิ้นยาวครึ่งแข้ง ห่มสไบเฉียงตามสมัยอยุธยา ทรงผมเกล้าเป็นมวย และสวมใส่เครื่องประดับเพื่อความสวยงาม

การแต่งกายภาคกลาง

วัฒนธรรมการแต่งกายภาคกลาง

ตามธรรมดาคนไทยสมัยโบราณ ไม่นิยมสวมเสื้อผ้าแม้แต่เวลาเข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว จึงประกาศให้ข้าราชการสวมเสื้อเข้าเฝ้า ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงสนับสนุนให้มีการศึกษาภาษาอังกฤษ และวัฒนธรรมตะวันตกขึ้น ในราชสำนัก จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายสตรี โดย

ผู้หญิง

ผม เลิกไว้ผมปัก หันมาไว้ผมยาวประบ่า

การแต่งกาย นุ่งผ้าลายโจงกระเบน เสื้อผ้าอก แขนยาว ห่มแพรจีบตามขวาง สไบเฉียงทาบบนเสื้ออีกชั้นหนึ่ง ถ้าอยู่บ้านห่มสไบไม่สวมเสื้อ เมื่อมีงานพิธีจึงนุ่งห่มตาด

เครื่องประดับ สร้อยคอ สร้อยตัว สร้อยข้อมือ กำไล แหวน เข็มขัด

ผู้ชาย

ผม เลิกไว้ทรงมหาดไทย หันมาไว้ผมยาวทั้งศีรษะ ผมรองทรง

พระมหากษัตริย์ และพวกราชทูตไทยจะแต่งตัวแบบฝรั่งคือ สวมกางเกงใส่เสื้อนอกคอเปิด สวมรองเท้าคัทชู

การแต่งกายภาคใต้

ลักษณะการแต่งกายภาคใต้

เนื่องจากภาคใต้ตั้งอยู่แถบศูนย์สูตร มีผลให้อุณหภูมิไม่แตกต่างกันนัก ชาวใต้นิยมแต่งกายแบบเรียบง่าย หลวมๆ ส่วนมากใช้ผ้าฝ้าย รูปแบบเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่คล้ายกับของมาเลเซียและอินโดนีเซีย เพราะอยู่ในลักษณะอากาศแบบเดียวกัน ผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของภาคใต้คือ ผ้ายก ผ้าจวน ผ้าไหมพุมเรียง และผ้าปาเต๊ะ ซึ่งเป็นผ้าที่นิยมกันในภาคใต้ตอนล่าง เป็นต้น

ดินแดนทางภาคใต้ของประเทศไทย อันประกอบด้วย 14 จังหวัดนั้น แต่เดิมมีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนต่อมาได้พัฒนาเกิดเป็นชุมชน และกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญ อันเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างดินแดนตะวันออก และตะวันตกของโลก ซึ่งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่สำคัญโดยเฉพาะ ประเทศจีน อินเดีย และหมู่เกาะสุมาตรา เรียกดินแดนแห่งนี้กันว่าอาณาจักรศรีวิชัย อิทธิพลในการทอผ้าจากอินเดียที่มีการสอดผสมดินเงินดินทอง ลงในผืนผ้า สร้างรูปแบบแกผ้าในภาคใต้โดยซื้อหัวสดส่วนใหญ่จากอินเดีย ต่อมาเนื่องจาก ศักดิ์สงครามบ้านเมืองล่มสลายลง การทอผ้าอันวิจิตรก็สูญหายไป ด้วย โดยต่อมา ภายหลังหันมานำเข้าผ้าพิมพ์ และผ้าแพรจากจีนรวมถึงผ้าบาติกจากเกาะชวา และผ้ายุโรปมาสวมใส่ จากการทำชาวใต้มิได้มีการปลูกฝ้ายหรือไหมขึ้นใช้เอง เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ จึงทำการสั่งซื้อผ้าสำเร็จรูปโดยเฉพาะผ้าบาติกหรือ ปาเต๊ะมาใช้กันจนภายหลังเป็นเครื่องแต่งกายประจำภาคไปในที่สุด ปัจจุบันแหล่งทำผ้าแบบดั้งเดิมนั้นเกือบจะสูญหายไปคงพบได้เฉพาะ 4 แหล่ง เท่านั้นคือ ที่ตำบลพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช เกาะยอ จังหวัดสงขลา และตำบลนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง

วัฒนธรรมการแต่งกายภาคใต้

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คนไทยสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวด ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงรุ่นปัจจุบันก็ได้มีการสืบทอดกันมา จากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมก็มีหลากหลายประเภทแต่ละท้องถิ่นที่จะมีวัฒนธรรมที่ แตกต่างกันไปแต่ก็มีบางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน เช่น วัฒนธรรม การไหว้ ที่คนไทยทุกภาคทุกคนต้องมีการไหว้เหมือนกัน เพราะเป็นเอกลักษณ์ ของคนไทยไปแล้ว วัฒนธรรมวันนี้จะมาพูดถึงวัฒนธรรมการแต่งกายของคน ภาคใต้ ว่ามีการแต่งกายเป็นแบบใดมีลักษณะที่แตกต่างกับภาคอื่น อย่างไรบ้าง

การแต่งกายของคนภาคใต้นั้นเป็นการแต่งกายที่ไม่เหมือนกับ ภาคอื่น เพราะการแต่งกายชาวภาคใต้ใช้ผ้าหลายรูปแบบ ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าเขียนลายเทียน ผ้ามัดย้อม แต่ผ้าที่มีชื่อที่สุดของภาคใต้คือผ้ายก เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากแต่ชาวบ้านทั่วไปแบบเดิม นุ่งผ้า คล้ายผ้าขาวม้ามีสีแดง การนุ่งผ้าปาเต๊ะหรือบาติกที่มีลวดลายสีสันหลากหลาย เป็นความนิยมในช่วงหลังจากการรับอิทธิพลของผ้ามาเลเซีย และอินโดนีเซีย ชาวไทยมุสลิมภาคใต้นิยมนุ่งโจงกระเบนที่มีความคล้ายกับ ผ้าขาวม้าของทางภาคอีสาน ผู้ชายส่วนใหญ่จะนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบนแต่ผู้หญิง จะนุ่งผ้าปาเต๊ะหรือผ้าบาติก ผ้าที่มีชื่อเสียงของภาคใต้คือ ผ้ายกเมือง นครศรีธรรมราช ผ้าทอเกาะยอ ผ้าทอนาหมื่นสี ผ้าทอพุมเรียง ผ้าหางกระรอก ผ้าปาเต๊ะผ้าทอปัตตานี เป็นต้น การแต่งกายนั้นแตกต่างกัน ในการใช้วัสดุ และรูปแบบโดยมีเอกลักษณ์ไปตามเชื้อชาติของผู้คน อันหลากหลายที่เข้ามาอยู่อาศัยในดินแดนอันเก่าแก่แห่งนี้

1. กลุ่มเชื้อสายจีน - มาลายู เรียกชนกลุ่มนี้ว่ายะหยาหรือยอนย่าเป็น กลุ่มชาวจีน เชื้อสายฮกเกี้ยนที่มาสมรสกับชนพื้นเมืองเชื้อสายมาลายู ชาวยะหยาจึงมีการแต่งกายอันสวยงาม ที่ผสมผสาน รูปแบบของชาวจีนและ มาลายูเข้าด้วยกันอย่างงดงาม ฝ่ายหญิงใส่เสื้อฉลุลายดอกไม้ รอบคอ, เอว และ ปลายแขนอย่างงดงาม นิยมนุ่งผ้าซิ่นปาเต๊ะ ฝ่ายชายยังคงแต่งกาย คล้ายรูปแบบจีนดั้งเดิมอยู่

2. กลุ่มชาวไทยมุสลิมชนดั้งเดิม ของดินแดนนี้นับถือศาสนาอิสลาม และมี เชื้อสายมาลายู ยังคงแต่งกายตามประเพณีอันเก่าแก่ ฝ่ายหญิงมีผ้าคลุมศีรษะ ใส่เสื้อผ้ามีสลิน หรือลูกไม้ตัวยาวแบบมลายูนุ่งซิ่นปาเต๊ะหรือซิ่นทอแบบมาลายู ฝ่ายชายใส่เสื้อคอตั้ง สวมกางเกงขายาวและมีผ้าโสร่งผืนสั้น ที่เรียกว่า ผ้าซองเก็ต พันรอบเอว ถ้าอยู่บ้านหรือล่ามจะใส่โสร่งลายตารางทอด้วยฝ้าย และสวมหมวกถักหรือเย็บด้วยผ้ากำมะหยี่

3. กลุ่มชาวไทยพุทธ แต่งกายคล้ายชาวไทยภาคกลางฝ่ายหญิงนิยมนุ่งโจงกระเบน หรือ ผ้าซิ่นด้วย ฝ้ายกอันสวยงาม ใส่เสื้อสีอ่อนคอกลมแขนสามส่วน ส่วนฝ่ายชายนุ่งกางเกงขาเลหรือโจงกระเบนเช่นกัน สวมเสื้อผ้าฝ้ายและมีผ้าขาวม้าผูกเอว หรือพาดบ่าเวลาออกนอกบ้านหรือไปงานพิธี

4. กลุ่มราชสำนักสยาม เนื่องจากผ้าทอ ทางภาคใต้นั้นมีชื่อเสียงใน ความงดงามและประณีตดังนั้นกลุ่มเจ้านาย ในราชสำนักตั้งแต่ อดีตของไทยจึงนิยมนำผ้าทอจากภาคใต้ โดยเฉพาะฝ้ายกอมาสวมใส่ เป็นผ้าชั้น และผ้าโจงกระเบน โดยใส่เสื้อหลากหลายแบบ ส่วนใหญ่จะนิยมแบบ ยุโรป

การแต่งกายภาคอีสาน

การแต่งกายส่วนใหญ่ใช้ผ้าทอมือ ซึ่งทำจากเส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ฝ้ายและผ้าไหม ชาวอีสานถือว่าการทอผ้าเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจาก ฤดูการทำนาหรือว่างจากงานประจำอื่นๆ ได้ถุ่นบ้านแต่ละบ้านจะกางทูก ทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน โดยผู้หญิงในวัยต่างๆ จะสืบทอดกันมาผ่าน การจดจำและปฏิบัติจากวัยเด็ก ทั้งลวดลายสีสันทัน การย้อมและการทอผ้า ที่ทอด้วยมือจะนำไปใช้ตัดเย็บทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม หมอน ที่นอน ผ้าห่ม และการทอผ้ายังเป็นการเตรียมผ้าสำหรับการออกเรือนสำหรับ

หญิงวัยสาวทั้งการเตรียมสำหรับตนเองและเจ้าบ่าว ทั้งยังเป็นการวัดถึงความ เป็นกุลสตรี เป็นแม่เหย้าแม่เรือนของหญิงชาวอีสานอีกด้วย ผ้าที่ทอขึ้นจำแนก ออก เป็น 2 ชนิด คือ

1. ผ้าทอสำหรับใช้ในชีวิตรประจำวัน จะเป็นผ้าพื้นไม่มีลวดลาย เพราะต้องการความทนทานจึงทอด้วยฝ้ายย้อมสีตามต้องการ
2. ผ้าทอสำหรับโอกาสพิเศษ เช่น ใช้ในงานบุญประเพณีต่างๆ งานแต่งงาน งานพอรำ ผ้าที่ทอจึงมักมีลวดลายที่สวยงามวิจิตรพิสดาร มีหลากหลายสีสัน

ประเพณีที่คู่กันมากับการทอผ้าคือการลงข่วง โดยบรรดาสาวๆ ในหมู่บ้านจะพากันมารวมกลุ่มก่อกองไฟ บ้างก็สาวไหม บ้างก็ปั่นฝ้าย กรอฝ้าย ฝ่ายชายก็ถือโอกาสมาเกี่ยวพาราฮีและนั่งคุยเป็นเพื่อน บางครั้งก็มีการ นำดนตรีพื้นบ้านอย่างพิณ แคน โหวต มาบรรเลงจ่ายผญาโต้ตอบกัน

ลักษณะการแต่งกายภาคอีสาน

ผู้ชาย ส่วนใหญ่นิยมสวมเสื้อแขนสั้นสีเข้มๆ ที่เราเรียกว่า "ม่อฮ่อม" สวมกางเกงสีเดียวกับเสื้อจรดเข่า นิยมใช้ผ้าคาดเอวด้วยผ้าขาวม้า

ผู้หญิง การแต่งกายส่วนใหญ่นิยมสวมใส่ผ้าชิ้นแบบทอทั้งตัว สวมเสื้อคอเปิดเล่นสีสัน ห่มผ้าสไบเฉียง สวมเครื่องประดับตามข้อมือ ข้อเท้าและคอ

วัฒนธรรมการแต่งกายภาคอีสาน

กลุ่มอีสานเหนือ

เป็นกลุ่มชนเชื้อสายลาวที่มีกำเนิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และยังมีกลุ่มชนเผ่าต่างๆ เช่น ข่า ผู้ไท ไส้ แสก กระเลิง ย้อ ซึ่งกลุ่มไทยลาวนี้มีความสำคัญยิ่งในการผลิตผ้าพื้นเมืองของอีสาน ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากฝ้ายและไหม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำเอาเส้นใยสังเคราะห์มาทอร่วมด้วย ผ้าที่นิยมทอกันในแถบอีสานเหนือคือ ฝ้ายมัดหมี่ ผ้าขิดและผ้าแพรวา ฝ้ายมัดหมี่ เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ใช้กรรมวิธีในการย้อมสี

ที่เรียกว่า การมัดย้อม (tie dye) เพื่อให้ผ้าที่ทอเกิดเป็นลวดลายสีสันต่างๆ เอกลักษณะอันโดดเด่นก็อยู่ตรงที่รอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่ผูกมัด และการเหลื่อมล้ำในตำแหน่งต่างๆ ของเส้นด้ายเมื่อถูกนำขึ้นก็ในเวลาที่ทอลวดลายสีสันอันวิจิตรจะได้มาจากความชำนาญของการผูกมัดและย้อมหลายครั้งในสีที่แตกต่าง ซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ การทอผ้ามัดหมี่จะมีแม่ลายพื้นฐาน 7 ลาย คือ หมี่ขอมหมี่โคม หมี่ปักจั่น หมี่กึ่งน้อย หมี่ดอกแก้ว หมี่ซ้อและหมี่ใบไผ่ ซึ่งแม่ลายพื้นฐานเหล่านี้ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ เช่น จากลายใบไม้ ดอกไม้ชนิดต่างๆ และสัตว์ เป็นต้น ฝ้ายมัดหมี่ที่มีชื่อเสียงได้แก่ เขตอำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น อำเภอบ้านเขว จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น

ผ้าขิด หมายถึงผ้าที่ทอโดยวิธีใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดซ้อนเส้นยืนขึ้นตามจังหวะที่ต้องการ เว้นแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งให้เดินตลอด การเว้นเส้นยืนถี่ห่างไม่เท่ากันจะทำให้เกิดลวดลายต่างๆ ทำนองเดียวกับการทำลวดลาย

ของเครื่องจักสาน จากกรรมวิธีที่ต้องใช้ไม้เก็บนี้จึงเรียกว่า การเก็บขิด มากกว่าที่จะเรียก การทอขิด ผ้าขิดที่นิยมทอกันมีอยู่ 3 ชนิด ตามลักษณะประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก คือ

ผ้าตีนซิ่น เป็นผ้าขิดที่ทอเพื่อใช้ต่อชายด้านล่างของผ้าซิ่นเนื่องจากผ้าทอพื้นเมืองจะมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดผืนผ้า ดังนั้นเวลานุ่งผ้าซิ่นผ้าจะสั้นจึงต่อชายผ้าที่เป็นตีนซิ่นและหัวซิ่นเพื่อให้ยาวพอเหมาะ

ผ้าหัวซิ่น ก็เช่นเดียวกันเป็นผ้าขิดที่ใช้ต่อชายบนของผ้าซิ่น

ผ้าแพรวา มีลักษณะการทอเช่นเดียวกับผ้าจก แพรวามีความหมายว่าผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายที่ทอเป็นผืนมีความยาวประมาณวาหนึ่งของผู้ทอ ซึ่งยาวประมาณ 1.5 - 2 เมตร

ผ้าแพรมน มีลักษณะเช่นเดียวกับแพรวา แต่มีขนาดเล็กกว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส นิยมใช้เช่นเดียวกับผ้าเช็ดหน้าและหญิงสาวผู้ไทยนิยมใช้โพกผม

ผ้าลายน้ำไหล ผ้าลายน้ำไหลนี้มีชื่อเสียงคือ ซิ่นน่าน(ของภาคเหนือ) มีลักษณะการทอลวดลายเป็นริ้วใหญ่ๆ สลับสีประมาณ 3 หรือ 4 สี แต่ละช่วงอาจค้นลวดลายให้ดูงดงามยิ่งขึ้น ผ้าลายน้ำไหลของอีสานก็คงจะได้แบบอย่างมาจากทางเหนือ โดยทอเป็นลายขนานกับลำตัวและจะสลับด้วยลายขิดเป็นช่วงๆ

ผ้าโสร่ง เป็นผ้านุ่งสำหรับผู้ชาย ลักษณะของผ้าโสร่งจะทอด้วยไหมหรือฝ้ายมีลวดลายเป็นตาหมากรุกสลับเส้นเล็ก 1 คู่ และตาหมากรุกใหญ่สลับกันกว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 2 เมตร เย็บต่อกันเป็นผืน

กลุ่มอีสานใต้

คือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรที่กระจัดกระจายตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษและบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มที่มีการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์โดยเฉพาะของตนเอง มีสีสันที่แตกต่างจากกลุ่มไทยลาว

ผ้ามัดหมี่ ในกลุ่มอีสานใต้ก็มีการทอเช่นเดียวกันนิยมใช้สีที่ทำเองจากธรรมชาติเพียงไม่กี่สี ทำให้สีของลวดลายไม่เด่นชัดเหมือนกลุ่มไทยลาว แต่ที่เห็นเด่นชัดในกลุ่มนี้คือการทอผ้าแบบอื่นๆ เพื่อการใช้สอยกันมากเช่น

ผ้าหางกระรอก จะมีสีเลื่อมงดงามด้วยการใช้เส้นไหมต่างสี
สองเส้นควั่นทอประกกันทอแทรก

ผ้าปุม เป็นผ้าที่มีลักษณะการมัดหมี่ที่พิเศษเป็นเอกลักษณ์
ต่างจากถิ่นอื่น

ผ้าเชียม (ลุยเชียม) ผ้าไหมที่นิยมใช้ในกลุ่มผู้สูงอายุ

ผ้าขิด การทอผ้าขิดในกลุ่มอีสานใต้มีทั้งการทอด้วยผ้าฝ้ายและ
ผ้าไหม แต่ส่วนมากมักจะใช้ต่อเป็นตีนซิ่นในหมู่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและ
สังคมดี เพราะชาวบ้านทั่วไปไม่นิยมใช้กัน ลักษณะการต่อตีนซิ่นของกลุ่มนี้นิยม
ใช้เชิงต่อจากตัวซิ่นก่อน แล้วจึงใช้ตีนซิ่นต่อจากเชิงอีกทีหนึ่งซึ่งแตกต่างจากกลุ่ม
ไทยลาวอย่างเด่นชัด

จะเห็นได้ว่า การแต่งกายแต่ละภาคจะมีความเป็นเอกลักษณ์ของ
ท้องถิ่นนั้นๆ คนไทยส่วนใหญ่จะรับรู้หรือแยกแยะได้ว่าการแต่งกายเป็นการแต่ง
กายภาคใด และการแต่งกายสามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การ
ประกอบอาชีพ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีได้อย่างชัดเจน

อ้างอิง

การแต่งกายไทย 4 ภาค

issuu.com/piyawanwisutthipaetnnew/docs/_____-4

<https://sites.google.com/site/jomkaewfaimiwthongdee/about-as>

http://poyty1406.blogspot.com/2012/08/blog-post_2201.html

http://ncteched.fte.kmutnb.ac.th/?page_id=301

การแต่งกายภาคเหนือ

<https://sites.google.com/site/thanawantachasarsnsirikul43/kar-taeng-kay-phakh-henux>

การแต่งกายภาคกลาง

<https://sites.google.com/site/webwichakhxmbauxngtnmcr/kar-taeng-kay-khxng-phakh-klang-1>

การแต่งกายภาคใต้

http://satun12345.blogspot.com/p/blog-page_5.html

การแต่งกายภาคอีสาน

http://koyzaa-za.blogspot.com/2010/01/blog-post_444.html